

DOS CONTES DE LA CAMBRA DELS HORRORS

ANGELA CARTER

traducció: Francisco Javier Torres
Maria Remei Hernández

Introducció

Angela Carter tenia poc més de cinquanta anys quan va morir el 1992, però la seua obra, per la quantitat i la qualitat, pot considerar-se la d'un dels genis que solen aparèixer de tant en tant. Nou novel·les, de les quals es poden destacar *Shadow Dance* (*Ball d'ombres*), de 1965, *Several Perceptions* (*Diverses percepcions*), de 1968, *The Infernal Desire Machines of Doctor Hoffman* (*Les infernals màquines de disseny del Doctor Hoffman*), de 1972, i *Nights at the Circus* (*Nits al circ*), de 1984, juntament amb quatre llibres de contes, que inclouen *Fireworks* (*Focs artificials*), de 1974, *Black Venus* (*Venus negra*), de 1985, i el recull pòstum, *American Ghosts and Old World Wonders* (*Fantasmes americans i meravelles del Vell Món*), de 1993, constitueixen el sòlid nucli de la seua producció literària. I a això cal afegir assaig i poesia, a més de dues antologies d'escrits periodístics, i fins i tot dos treballs com a guionista, per a adaptar al cine una de les seues novel·les, *The Magic Toyshop* (*La botiga de joguines màgica*), de 1967, i una de les seues històries breus, «The Company of Wolves» («En la companyia de llops»), pertanyent a l'altre llibre de relats, *The Bloody Chamber* (*La cambra dels horrors*), de 1979, possiblement el més acurat dels quatre, el qual està dominat per la característica principal del seu peculiar estil: l'exuberància.

En *The Bloody Chamber*, Angela Carter demostra que és una mestra de la creació d'universos fantàstics. Els escenaris, tan variats com inquietans, més que del món realista al qual acabem per habitar-nos quan creixem, pareixen presos dels somnis o d'aqueixa ficció que produeix una excitació a la qual sí que costa acostumar-se: un castell separat de la costa per la marea la meitat del dia, amb torreons color de

boirina blava i replet de cambres luxoses i sorprenents, incloent-hi la cambra dels horrors a la qual la joveneta noucasada té prohibida l'entrada pel seu marit; la cabanya d'una sola habitació feta de pals i pedres, amb la sostrada coberta d'heura i molsa, que està amagada al mateix centre del bosc i envoltada de flors i d'arbres que no deixen que ningú que hi haja arribat pugui mai escapar; o la gran mansió damnada al costat del poble que els veïns aterroritzats han abandonat. I aquests paisatges, laberínticament construïts mitjançant una profusió de detalls, estan habitats per personatges igualment fabulosos i torbadors: el totpoderós senyor del castell, masculí i distant, bell com un gran felí, que, amb la seua sola presència, provoca en la seua jove esposa una excitant mescla d'amor i repugnància; l'ésser màgic, potser més vegetal que les plantes i les fruites amb les quals es nodreix, que domina el cor del bosc i el de la dona que hi penetra; la jove vampira immortal que sobreviu aïllada en la seua barroca morada atraient joves per a xuclar-los la sang; la bèstia, encarnada, ara com un lleó, després com un tigre, que acaba per conquerir la bella; els homes-llops; o les xiquetes criades per llops.

Però si la imaginació d'Angela Carter a l'hora de muntar els decorats és exuberant, també ho és el llenguatge amb què va debanant cadascuna de les històries. La seua prosa és d'una riquesa excepcional, difícilment igualable sense abandonar els que es podrien considerar patrons narratius típics anteriors a les avantguardes del segle XX. A un intens sentit poètic del discurs, s'hi afegeixen una gran varietat lèxica, una imaginativa pluralitat d'imatges, i una diversitat de registres, sovint en contrast, que produeixen, per tant, un major efecte. I tot això adobat amb grans dosis d'enginy, que freqüentment reforça el component humorístic dels relats, sota el qual, s'endevinen, de vegades, sentiments pessimistes. No és d'estranyar, doncs, que aquest estil abundant es caracteritze per la multiplicitat de matisos i pels ressons emocionals de tot tipus que produeix en el lector. I, encara que els dos contes que presentem, pertanyents igualment a *The Bloody Chamber*, siguin més breus i continguts, i especialment «The Snow Child» («La nena de neu»), a mitjan camí entre l'exuberància i la concentració poètica, també s'hi poden apreciar aquestes qualitats.

«L'home llop» («The Werewolf») i «La nena de neu» són particularment reveladors pel que fa a una altra característica de l'obra de Angela Carter: l'apropiació. En alguns dels relats de *The Bloody Chamber* poden entreveure's textos d'altres autors com a origen de la història que ella desenvolupa. Es pot recordar la senyoreta Havisham del fulletí de Dickens *Great Expectations* (*Grans esperances*) quan es llegeixen les penes de la castellana de «The Lady of the House of Love» («La senyora de la Casa de l'Amor»). També es pot veure una font de «The Erl-King» («El rei Erl») en el poema de D.H. Lawrence «Cruelty and Love» («Crueltat i amor»), no sols per la semblança d'imatges i,

fins i tot, per la coincidència de paraules, sinó per la identitat de les veus narradores i els seus sentiments i per la relació entre els membres de les respectives parelles protagonistes. Igualment, no es pot deixar de pensar en el final de la poesia de *Songs of Innocence* (*Cants d'innocència*), «The Little Girl Lost» («La nena perduda»), de William Blake, en llegir el desenllaç de «The Tiger's Bride» («L'esposa del tigre»). I encara més clara és la relació amb els contes populars, com els protagonitzats per la Bella i la Bèstia, Barbablau, o la Caputxeta Vermella. El deute és tan evident, i el tractament del material que es pren prestat tan personal i inesperat, que cal concloure que es tracta d'una propietat fonamental de l'obra.

L'apropiació que fa Angela Carter de textos tradicionals va més enllà de l'anècdota o de la simple paròdia. Mitjançant aquesta tècnica dóna profunditat al seus textos i justifica encara més l'artifici del seu llenguatge, valuós per si mateix. Per una banda, qüestiona els models literaris heretats, ja que revela que les interpretacions tradicionals són restrictives, i suggereix noves lectures i actituds més creatives davant el fenomen artístic, potser extravagants per a lectors passius o moderats. I al mateix temps posa de manifest, amb el seu propi exemple, el potencial d'aquests models tant pel que fa a la forma com al contingut. L'apropiació però no sols és l'eina per a enderrocar l'estructura de valors literaris rebuts del passat; és també la base del qüestionament de les relacions socials, sens dubte, la faceta més satírica de l'escriptora. El contrast del món de ficció i la realitat, en el qual s'acosten l'un a l'altra amb més intensitat per la col·lisió del text literari conegut i de les pertorbadores novetats que s'hi introdueixen, posa en relleu la feblesa de l'entramat social, dels principis morals i dels papers que cal complir, tant diferents com grotescos per a l'home i la dona, comportaments que poden desembocar en la hipocresia i les repressions, o encara pitjor, que poden donar pas a un procés de cosificació de l'ésser humà o d'aïllament i d'anihilació de la persona que és diferent.

L'HOME LLOP

És un país del nord; tenen temps fred, tenen cors freds.

Fred; tempesta; bèsties salvatges al bosc. La vida és molt difícil. Les cases són fetes de troncs, i dins és fosc i hi ha fum. Hi haurà una icona tosca de la verge darrere una espelma que goteja, el permil d'un porc penjat perquè es cure, un rast de bolets assecant-se. Un llit, un tamboret, una taula. Vides pobres, aspres, breus.

Per a aquesta gent de les terres altes, el Diable és tan real com tu i com jo. I encara més; a nosaltres no ens han vist i ni tan sols saben que

existim, però a Ell sovint el veuen als cementiris, aqueixos termes municipals crus i commovedors dels morts on les tombes estan tacades amb retrats dels difunts en estil naïf i no hi ha flors per a posar-les davant seu, no hi creixen flors, per això posen ofrenes votives xicotetes, pans petits, tal vegada un pastís que arrabassen els óssos que ixen, movent-se pesadament, dels marges del bosc. A mitja nit, especialment la nit de Walpurgis, el Diable munta pícnic en les tombes i hi convida les bruixes; després desenterren cadàvers recents, i se'ls mengen. Qualsevol t'ho pot dir.

Garlandes d'allís en les portes allunyen els vampirs. Un nen d'ulls blaus nascut dempeus a la nit de Sant Joan tindrà poders de vident. Quan descobreixen una bruixa qualsevol vella que té llestos els seus formatges quan els de les veïnes encara no ho són, una altra, amb un gat negre que, oh, prodigi maligne! *va al seu voltant tot el temps*, la despullen, cerquen marques, busquen el mugró extra que el seu familiar diabòlic li mama. Prompte el troben. Aleshores la maten a pedrades.

Hivern i temps fred.

Vés i visita l'àvia, que ha estat malalta. Porta-li les coquetes de civada que li he fet a la pedra de la llar i un pot de mantega.

La nena bona fa com li diu la mare, cinc milles de camí llarg pel mig del bosc; no deixes el sender, perquè hi ha óssos, el senglar, els llops morts de fam. Té, porta't el ganivet de caça del pare; ja saps com usar-lo.

La nena tenia una abric ronyós de pell d'ovella per a defensar-se del fred, coneixia el bosc massa bé per a tenir-ne por però sempre havia d'estar alerta. Quan va sentir l'udol horroritzant d'un llop, deixà caure els regals, engrapà el ganivet, es donà la volta i s'enfrontà a la bèstia.

Era enorme la fera, amb ulls vermells i barres grises que gotejaven; qualsevol excepte el nen d'un muntanyer s'hauria mort de por en veure-la. Se li va llançar al coll, com fan els llops, però ella li etzibà un tall amb el ganivet del pare i li segà la pota dreta del davant.

El llop deixà escapar un esbufec, quasi un sanglot, quan va veure el que l'havia passat; els llops no són tan valents com sembla. Amb dificultat, va allunyar-se tristament pels arbres el millor que podia tan sols amb tres potes, deixant un rastre de sang darrere seu. La nena netejà la fulla del ganivet passant-lo pel davantal, embolcà la pota del llop en la tela en què la mare havia embolicat les coquetes i se'n va anar cap a casa de l'àvia. Prompte es posà a nevar tant espessament que el sender i qualssevol empremtes de peus, pistes o senyals començaren a desaparèixer.

Va trobar que l'àvia estava tan malalta que s'havia gitat i que s'havia adormit amb un somni tan inquiet, que gemegava i s'agitava, de manera que la nena suposà que tenia febre. Li tocà el front, cremava. Va traure

d'un colp el pany de la cistella, per fer-ne una compresa freda i posar-la a la vella, i la pota del llop caigué a terra.

Però no era ja una pota de llop. Era una mà, segada pel puny, una mà endurida pel treball, i pigallada pel la vellesa. I al dit d'enmig hi havia un anell, i una berruga a l'índex. Per la berruga, s'adonà que era la mà de l'àvia.

Estirà del llençol però això despertà la vella, que es posà a forcejar, i a cridar i a xisclar com un cosa possessa. Però la nena era forta, i estava armada amb el ganivet de caça de son pare. Aconseguí mantenir l'àvia al llit el temps suficient per a veure la causa de la febre. On hauria d'estar la mà dreta hi havia un monyó sanguinolent, que ja començava a ulcerar-se.

La nena es va fer el senyal de la creu i cridà tan fort que els veïns la sentiren, i vingueren, i entraren com un torrent. De seguida s'adonaren que la berruga de la mà era el mugró d'una bruixa; amb garrots sacaren a la neu l'àvia, que tan sols portava la camisa de dormir, i pegaren a la carcassa vella fins que arribaren al límit del bosc, i li donaren pedrades fins que caigué morta.

Des d'aleshores la nena visqué a la casa de l'àvia; i prosperà.

LA NENA DE NEU

Al mig de l'hivern invencible, immaculat. El comte i la seua esposa van a cavall, ell en una egua grisa i ella en una de blanca; ella, envoltada en les pells lluentjants de guineus negres, portant botes altes, negres i brillants, amb talons escarlates, i esperons. Neu nova queia sobre neu caiguda abans. Quan parà, el món sencer era blanc. «Tant de bo tingués una nena tan blanca com la neu», diu el comte. Continuen cavalcant. Arriben a un clot en la neu; el clot és ple de sang. Ell diu: «Tant de bo tingués una nena tan roja com la sang». I continuaren de nou; i ací tenim un corb, plantat en una branca nua. «Tant de bo tingués una nena tan negra com la ploma d'aquest ocell».

I en el mateix instant en què completà la descripció, aparegué ella, al costat del camí, amb la pell blanca, la boca roja, el cabell negre i completament despullada; era la nena del seu desig, i la comtessa l'odià. Ell l'alçà, i l'assegué a la sella, davant d'ell, però la comtessa sols pensava en una cosa: com em desfaré d'ella?

La comtessa deixà caure un guant a la neu, i digué a la xica que descavalqués i que el busqués; pensava anar-se'n al galop i deixar-la allí, però el comte digué: «Et compraré uns guants nous.» I en dir això, les pells saltaren dels muscles de la comtessa i s'enredaren entorn de la xica nua. Aleshores la comtessa llançà a un llac gelat el seu fermall de

diamants, que traspassà el gel: «Llançà't a dins i porta-me'l», li digué. Es pensava que la joveneta s'hi ofegaria. Però el comte digué: «És que és un peix, que ha de llançar-se a l'aigua amb el fred que fa?» Aleshores les botes saltaren dels peus de la comtessa i es posaren als de la xica. Ara la comtessa estava nua i crua, i la xica amb les pells i les botes; el comte tingué llàstima de la seua esposa. Arribaren a un roser, tot florit. «Agafame'n una», digué la comtessa a la xica. «Això no t'ho puc negar», digué el comte.

De manera que la xica agafa una rosa; es clava l'espina al dit; sagna, xiscla; cau.

Plorant, el comte baixà del cavall, s'afluixà els pantalons i li pegà una empenta amb el seu membre viril ficant-lo en la xica morta. La comtessa estira les brides de l'egua, que piafava, i l'observà molt atentament; no va tardar molt a acabar.

Aleshores la xica es començà a desfer. Molt prompte no hi havia ni rastre d'ella, tan sols una ploma que potser havia caigut a un ocell; una taca de sang, com si algú hagués mort una guineu a la neu; i la rosa que havia collit del roser. Ara, la comtessa portava de nou totes les robes, i amb la llarga mà acaronava les pells. El comte arreplegà la rosa, féu una reverència i l'oferí a la seua esposa; tot just tocar-la, ella la deixà caure.

«Que mossega!» digué.